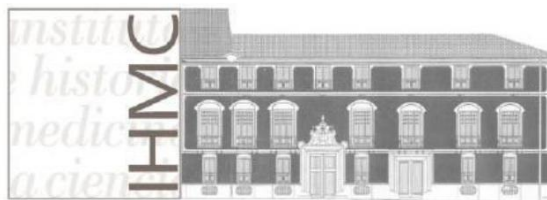

IHMC²

*BUTLLETÍ DE NOTÍCIES DE L'INSTITUT D'HISTÒRIA
DE LA MEDICINA I DE LA CIÈNCIA LÓPEZ PIÑERO
TARDOR 2018*

UNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

INSTITUT D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA I DE LA CIÈNCIA LÓPEZ PIÑERO

IHMC2: El butlletí de notícies de l'Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència López Piñero ofereix informació actualitzada respecte a les seues activitats.

Sumari:

- Presentació
- Investigació
- Grup d'estudis avançats en història de la salut i la medicina
- Congressos
- Seminaris
- Biblioteca
- Museu
- Exposicions
- Biografies i Espais de Ciència
- Cinema
- Ensenyament i divulgació de les ciències
- Mooc. Història de la Ciència
- Professors convidats i estudiants residents
- Màster i doctorat
- Divulgació i comunicació

PRESENTACIÓ

L'Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència López Piñero és un centre de la Universitat de València dedicat a la investigació i la divulgació entorn dels estudis històrics i socials sobre la medicina, la tecnologia i la ciència. Disposa de programes propis de màster i doctorat en Història de la ciència i la comunicació científica. També desenvolupa nombroses activitats de divulgació científica (exposicions, cicles de cinema, etc.) i seminaris d'investigació. El centre està situat en un palau restaurat del segle XVIII ([Palau Cerveró](#)), on també estan ubicades la [Biblioteca Historicomèdica](#), amb una extraordinària col·lecció de recursos bibliogràfics, i la [col·lecció d'instruments](#) de la Universitat de València. Aquest edifici disposa de sales d'exposicions permanents i temporals.

El butlletí de notícies IHMC2 ofereix les activitats principals del centre per als mesos de la tardor de 2018.

La informació actualitzada pot consultar-se en la nova pàgina web del centre més visual i dinàmica: <http://www.uv.es/ihmc> (inclou un nou calendari d'activitats).

El 30 de gener de 2017, el Consell de Govern de la Universitat de València, després d'un informe amb la qualificació màxima per part de l'agència avaluadora estatal (ANECA), va aprovar el tràmit per a la creació de *l'Institut Interuniversitari López Piñero*, un centre amb les universitats d'Alacant, Miguel Hernández d'Elx, València i Jaume I de Castelló. Amb aquest nou projecte, més ampli i integrador, el centre continuarà donant suport a la recerca, el pensament crític, la innovació pedagògica, la igualtat d'oportunitats, la divulgació amb noves perspectives, i la conservació i l'estudi del patrimoni bibliogràfic i material relacionat amb la ciència, la tecnologia i la medicina. Està prevista la seva inauguració oficial al llarg del proper curs acadèmic 2018-2019.

PALAU DE CERVERÓ

46003 VALÈNCIA

Tel. 963 926 229

www.uv.es/ihmc

INVESTIGACIÓ

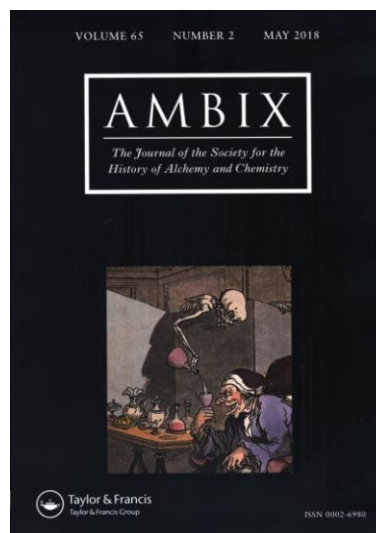
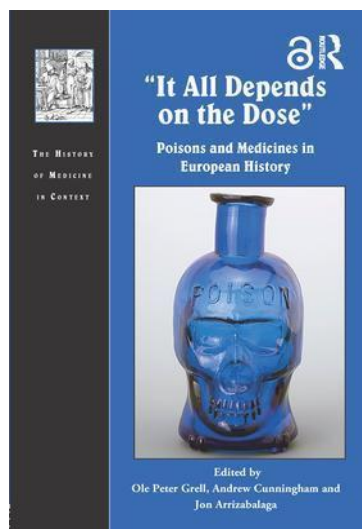
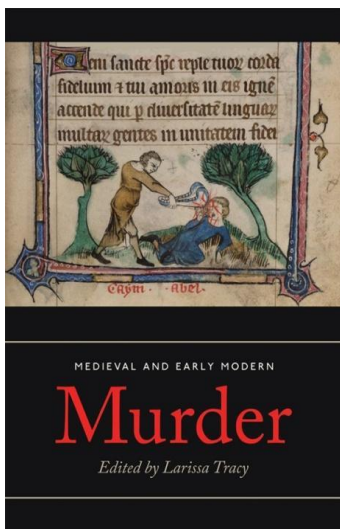
L'IHMC desenvolupa investigació al voltant dels estudis històrics i socials sobre la medicina, la tecnologia i la ciència. Els seus membres publiquen habitualment llibres i treballs dins de revistes especialitzades, on també formen part dels consells editorials. També participen activament en congressos internacionals i organitzen jornades i conferències amb investigadors de tot el món.

L'IHMC disposa d'una xarxa de col·laboració molt àmplia amb altres universitats i centres d'investigació del nostre entorn i d'altres països. Fomenta l'intercanvi de professorat i estudiants dins de programes d'investigació i dóna suport a tot tipus d'ajudes i beques per al foment de la investigació dins de les àrees esmentades. Qualsevol col·laboració dins d'aquest terreny pot ser consultada en la direcció del centre: bertomeu@uv.es. Dins de les publicacions recents del centre es troben:

- M.J. Báguena Cervellera, “La consolidación de la virología y su influencia en la lucha contra la rubeola en España (1964-1975)”. En: Zarzoso, A.; Arrizabalaga, J. (ed.). *Al servicio de la salud humana: La historia de la medicina ante los retos del siglo XXI*. San Feliu de Guíxols, SEHM, Museu d'Història de la Medicina de Catalunya, Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols, Institució Milà i Fontanals (2017), pp. 77-82.
- M.J. Báguena Cervellera; Mariño Gutiérrez, L. “La participación española en los programas de la OMS para el control de la rabia (1952-1975)”. En: Zarzoso, A.; Arrizabalaga, J. (ed.). *Al servicio de la salud humana: La historia de la medicina ante los retos del siglo XXI*. San Feliu de Guíxols, SEHM, Museu d'Història de la Medicina de Catalunya, Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols, Institució Milà i Fontanals (2017), p. 117-122.
- J.L. Barona, “Francesc Torrent-Guasp (1931-2005). La glòria d'un heterodox de la investigació científica”, *Dau al Deu*, 11 (2016): 25-27.
- J.L. Barona, "Health Policies in Interwar Europe. A Transnational Perspective", editat per Routledge / Taylor & Francis (2018).
- J.R. Bertomeu Sánchez. ‘Arsenic in France. The Cultures of Poison During the First Half of the Nineteenth Century’. In *Compound Stories*, edited by Lisa Roberts and Simon Werret, 131–58. Brill, 2017.

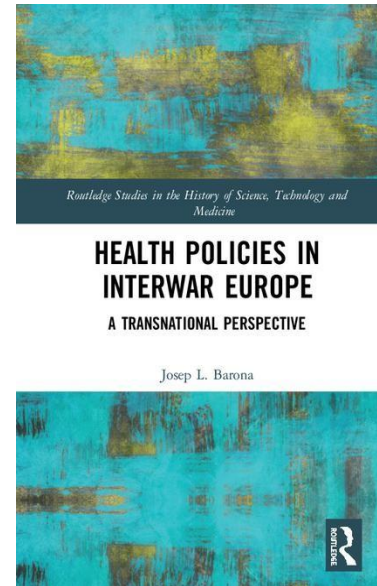
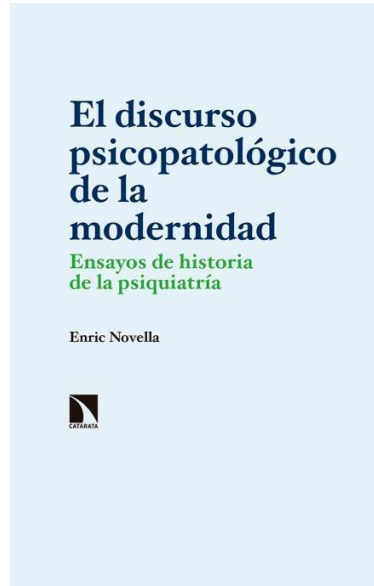
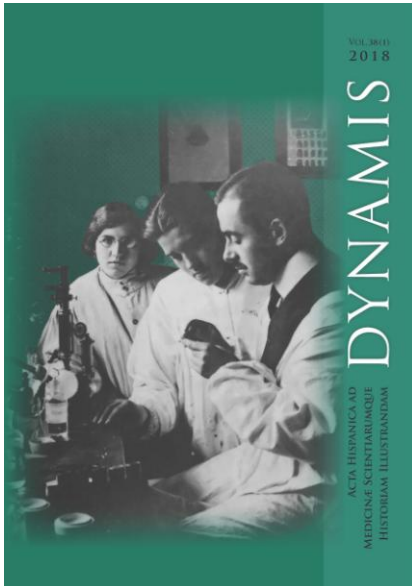
- J. R. Bertomeu Sánchez. "Mateu Orfila (1787-1853) and Nineteenth-Century Toxicology". In: O Grell, Peter, A Cunningham, and J Arrabalaga (eds). *It All Depends on the Dose: Poisons and Medicines in European History*. New York: Routledge, 2018, 150-173.
- M. Cuenca-Lorente, "Poisons, Trials and Experts: Pere Mata i Fontanet (1811-1877) and Spanish Nineteen-Century Toxicology", *HoST - Journal of History of Science and Technology*, 11 (2017): 75-96.
- M.L. López Terrada; C. Ferragud, "Per a la salut humana i benefici comú de la república: El Hospital General de Valencia, su gestión económica y la oligarquía urbana". En: Alfons Zarzoso i Jon Arrizabalaga (ed.), *Al servicio de la salud humana: la historia de la medicina ante los retos del siglo XXI*, Sant Feliu de Guíxols, 2017, p. 497-502.
- C. Ferragud i A. Vidal (eds.), R. Lucas i J.R. Bertomeu, *Documentación y metodología en Ciencias de la salud*, València, Nau Llibres, (2017).

- Carmel Ferragud (ed.), *Biografies mèdiques, sanitat municipal, educació sanitària i epidèmies en la Ribera del Xúquer durant el segle XX*, València, Publicacions de la Universitat de València, 2017.
- Carmel Ferragud i Marialuz López Terrada, "Despejando las sospechas: informes médicos en los tribunales de justicia de la comarca de la Ribera del Júcar (ss. XVI-XVII)", *Dynamis*, 38/1 (2018), 65-86.
- C Ferragud "A Multiple Poisoning in the City of Valencia: Sanxo Calbó's Crime [1442]" In: *Medieval and Early Modern Murder Legal, Literary and Historical Contexts*. Edited By Larissa Tracy. Boydell and Brewer, Boydell press, 2018.
- X. Guillem-Llobat, "Medical Experts and Agnotology in the Fumes Controversy of the Huelva Copper Mines (1888-1890)". *Medical History*, 61 (3) (2017): 424-443.
- X. Guillem-Llobat, "The boundaries of fraud: The role of the Spanish Real academia de Medicina in the establishment of food safety and quality standards in the late-nineteenth century." *Dynamis* 37 (2) (2017): 413-434

- E. J. Novella, R. Campos, “From mental hygiene to mental health. Ideology, discourses and practices in Franco’s Spain (1939-1975)”. *History of Psychiatry* 28(4) (2017):443-459
- E.J. Novella, “Tuberculosis and political economy: Industrial wealth and national health in the Grand Duchy of Luxembourg, c. 1900-1940”. *Social History of Medicine*, (2017): 1-20.
- E.J. Novella, *El discurso psicopatológico de la modernidad*. Madrid: Catarata, 2018. 157 p.
- P. Ruiz-Castell, “José M. Melià Bernabéu «Pigmalió» y la divulgación de la astronomía en la Valencia de la primera mitad del siglo XX”, *Dynamis*, 37 (2017), 433-455.
- P. Ruiz-Castell, “«Estels i biberons». Astronomía amateur a la Catalunya de mitjan segle XX”. En: J. Batlló, P. Bernat (ed.), *Explorant la volta del cel* (2017), pp. 227-234.

- P. Ruiz-Castell, “Cocktail parties under starlight”, *Viewpoint: the Magazine of the British Society for the History of Science*, 113 (2017), pp. 5-6.
- A. Roca, P. Ruiz-Castell, “The sky above the city: Observatories, amateurs and urban astronomy”, en O. Hochadel, A. Nieto-Galan (ed.), *Barcelona: An Urban History of and Modernity, 1888-1929* (Londres, Nova York: Routledge, 2016), p. 181-199.
- Suay-Matallana, Ignacio, and Ximo Guillem-Llobat. ‘Poisoned Wine: Regulation, Chemical Analyses, and Spanish-French Trade in the 1930s’. *Ambix* 65, no. 2 (April 2018): 99–121.

SEMINARIS

L'IHMC desenvolupa tots els anys cicles de seminaris d'investigació al voltant de la història de la ciència, de la medicina i de la tecnologia, en què participen alguns dels més coneguts especialistes internacionals d'aquests temes. Els seminaris tenen habitualment lloc a la sala de conferències de l'IHMC a partir de les 16h. També hi ha cicles amb col·laboració amb altres institucions que tenen altres horaris i llocs. Totes les sessions són obertes al públic amb les limitacions d'espai de la sala de conferències. També és habitual la retransmissió en línia de les conferències. Els seminaris estan coordinats actualment pel professor Enric Novella (Enric.Novella@uv.es). La llista següent informa del programa provisional dels seminaris previstos per al segon semestre de 2018. Malgrat tot, es recomana consultar la pàgina web de l'IHMC: www.uv.es/ihmc, en què la informació està actualitzada.

Setembre

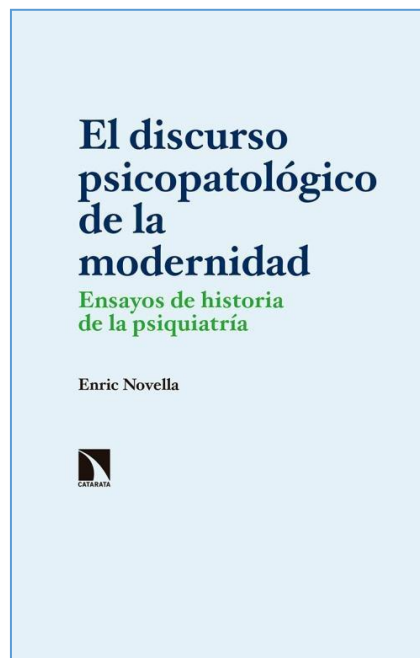
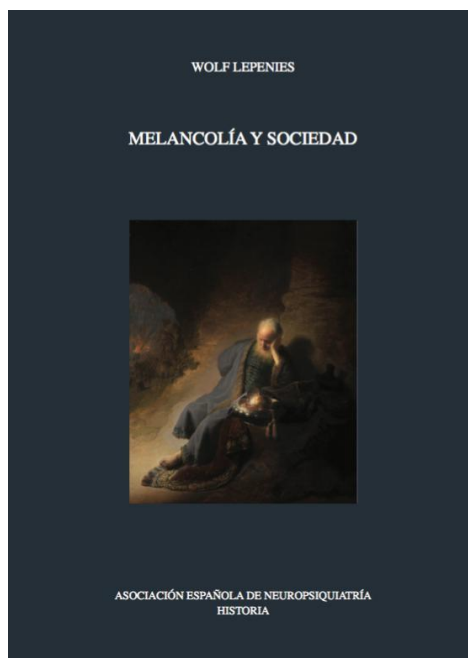
26 de setembre. 18 h. Presentació de "Melancolía y sociedad", de Wolf Lepenies. Presentació a càrrec de José Luis Peset

Octubre

17 d' octubre. 18 h. Presentació de "Promesas incumplidas. Una historia política de las pasiones", de Javier Moscoso.

Novembre

7 de novembre (18 h.) Presentació de "El discurso psicopatológico de la modernidad", de Enric Novella.

Novembre

19-20-21 de novembre 2018: “ IV Jornadas Internacionales sobre Historia de la traducción no literaria (francés-español). Traducción y enseñanza en España (siglo XIX)”.

<https://www.uv.es/histradcyt18/index.htm>

Cicle de seminaris: "En el centenari de l'Armistici: salut, medicina i humanitarisme arran de la I Guerra Mundial (1914-1918)". 21 i 28 de novembre , 12 i 19 de desembre. A les 16 h.

21 de novembre 2018: Leo Van Bergen. The Netherlands Institute for Military History/Dutch Veterans Institute (Hague). Modera: Àlvar Martínez-Vidal.

"Chemical weapons: treatment of the injured and humanitarian challenges".

28 Novembre 2018: Valérie Gorin. Centre d'Enseignement et de Recherche en Action Humanitaire de Genève. Modera: Xavier García Ferrandis.

"Visual representations of the medical and humanitarian assistance to the wounded and to the invalids".

Desembre

12 Desembre 2018: Fiona Reid. Newman University, Birmingham, Regne Unit. Modera: Josep Lluís Barona.

"Modern medicine and old-fashioned drink and drugs: coping with wounds, disease and trauma on the Western Front".

19 Desembre 2018: Iris Borowy. Center for the History of Global Development, Shanghai University. Modera: Josep Lluís Barona.

"From disaster to cooperation: the paradoxical role of World War I in international public health".

Gener 2019

16 de gener de 2019 (18 h.): Presentació de "Health Policies in Interwar Europe. A Transnational Perspective", de Josep Lluís Barona.

Març 2019

6 de març de 2019 (16 h.): "Historia del placebo", Robert Jütte (Universität Stuttgart).

BIBLIOTECA

La biblioteca Historicomèdica Vicent Peset Llorca reuneix fons antics i moderns relacionats amb la història de la ciència, la tecnologia i la medicina. La secció de publicacions d'història conté més de 11.000 monografies, una de les col·leccions de revistes especialitzades més importants en aquesta àrea (moltes consultables en línia) i una sala d'obres de referència amb més de 1.000 títols d'accés directe que ha sigut recentment reorganitzada i, actualitzada amb la compra dels principals manuals, diccionaris, tractats i altres obres de consulta publicades als darrers anys.

Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència "López Piñero"
Director de la biblioteca:
[José Enrique Ucedo](#)

El fons antic consta d'uns 20.000 volums, dins dels quals destaquen, per exemple, els donats per Peregrí Casanova, amb una nombrosa col·lecció de textos darwinistes, León Sánchez Quintanar, Enrique Ferrer i Viñerta i la família Peset, la biblioteca de la qual constitueix un dels nuclis essencials de la col·lecció.

La biblioteca disposa de més de 3.000 llibres mèdics des dels segles XVI al

XVIII, i al voltant de 15.000 llibres dels segles XIX i XX, a més de col·leccions importants de revistes mèdiques d'aquests períodes.

Una vegada conclou la catalogació del fons Lecha-Marzo i vist l'interès científic de molts dels materials donats, la Biblioteca Historicomèdica "Vicent Peset Llorca" i l'Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència López Piñero han organitzat una exposició amb alguns dels documents més rellevants que romandrà oberta fins al 10 d'abril. Tots els llibres, manuscrits, fotografies i objectes exposats procedeixen de la Biblioteca i de la col·lecció científicomèdica del Museu de l'Institut "López Piñero". L'exposició ha estat coordinada per Mabel Fuentes:<https://goo.gl/266TAF>

Ha estat recentment incorporada a la Biblioteca una nova donació particular. La donació ha sigut realitzada per la família del doctor **Mariano Esteban Gil**. Aquest metge, especialista en patologia digestiva, va nàixer en 1904 a València i va exercir fins a ben entrats els anys 70. Va treballar en la Junta municipal de Sanitat de l'ajuntament de València, com a metge especialista en la seguretat social, com a ajudant de pràctiques en la UV en la càtedra de Rodríguez Fornos, va tenir una beca Cajal i va ser acadèmic de la Real Acadèmia de Medicina de València. La donació consta d'uns 500 volums més el seu arxiu mèdic, que inclou històries clíniques, material gràfic relacionat amb el seu treball (radiografies, plaques, fotos), esborranys de treballs que va publicar i de comunicacions a congressos i jornades. Una exposició dels principals materials d'aquesta donació serà objecte d'una **exposició** organitzada per la professora MJ Bágüena que serà inaugurada al llarg del mes de setembre de 2018.

En els darrers mesos han entrat a la Biblioteca una setantena de monografies per compra i donació. En l'actualitat el fons bibliogràfic supera els 44.000 volums i el miler de títols de revista. Tot aquest patrimoni bibliogràfic està a disposició de les persones interessades.

MUSEU

El Museu d'Història de la Medicina i de la Ciència de l'IHMC disposa d'una col·lecció molt àmplia d'instruments científics i mèdics procedents de la Universitat de València. Fruit del treball dels seus investigadors, és el catàleg col·lectiu que es pot consultar a <http://www.instrumentscientifics.org/>. Aquests objectes són, al mateix temps, fons històriques úniques, eines per

l'ensenyament de les ciències i materials museogràfics que es fan servir en exposicions temporals i permanents. El museu, per tant, gestiona l'adquisició, conservació i investigació d'aquest patrimoni, així com totes les tasques relatives a la seua difusió i exhibició. D'aquesta manera tracta de posar a l'abast d'investigadors i divulgadors totes les potencialitats de la cultura material de la ciència, la tecnologia i la medicina. En l'actualitat, el conservador del museu és el professor Pedro Ruiz-Castell (Pedro.Ruiz-Castell@uv.es) i el treball amb les col·leccions del museu es desenvolupa amb la participació i col·laboració activa dels **voluntaris culturals** de la Universitat de València, Javier Balaguer, José Antonio Garaboa i Leonor Martín. Les persones interessades en les activitats del museu poden contactar amb el seu conservador per tal de plantejar donacions, col·laboracions i projectes d'investigació històrica, de divulgació o museístics.

Una part selecta de la col·lecció es pot contemplar en les exposicions permanents de l'IHMC que es troben al Palau Cerveró (Plaça Cisneros, 4) i a la Facultat de Medicina de la Universitat de València (Av. Blasco Ibáñez, 17). Els instruments es fan servir també habitualment en les exposicions temporals que organitza l'IHMC i altres institucions que sol·liciten aquests objectes. Des del museu també s'encoratja els estudiants del Màster Interuniversitari en Història de la Ciència i Comunicació Científica (Universitat de València, Universitat d'Alacant i Universitat Miguel Hernández d'Elx) a utilitzar els objectes de la col·lecció per desenvolupar treballs. Un bon exemple és la investigació que actualment s'està realitzant al voltant d'una sèrie d'aparells d'electroxoc fabricats a València, per la casa Millás Mossi (signatures MD-0028, MD-1198, MD-1199 i MD-1200), i utilitzats per diferents metges en diverses institucions al llarg de la segona meitat del segle XX.

Tanmateix, els darrers treballs de catalogació i investigació desenvolupats amb la col·lecció han permès una millor comprensió d'alguns objectes com el **lactoscopi** (signatura MD-0092), construït per Philippe Pellin, que en la dècada de 1880 va col·laborar amb el prestigiós constructor d'instruments Jules Duboscq. Aquest instrument va ser presentat per primera vegada en 1843 pel metge i microscopista francès Alfred Donné. Permetia determinar la qualitat d'un producte de consum tan popular com la llet a partir de la seua opacitat, indicadora de la proporció de matèria grassa. De fet, així s'esmenta en la novel·la de Benito Pérez Galdós *El amigo Manso* (1882), en què el lactoscopi s'utilitzava, juntament amb el lactobutiròmetre, per analitzar la llet de les dides o ames de llet que comerciaven amb aquest producte. Malgrat la facilitat i rapidesa amb la qual permetia determinar la qualitat de la llet, però, l'ús d'aquest instrument no va estar exempt de controvèrsia, especialment davant alguns problemes que va plantejar com els de la seua precisió.

EXPOSICIONS

EXHUMANT EL SILENCI. MEMÒRIA, CIÈNCIA, IDENTITAT.

SETEMBRE 2018 – GENER 2019

El pròxim 13 de setembre a les 19 hores s'inaugurarà aquesta exposició a la sala d'exposicions temporals del Palau de Cerveró.

Al llarg d'aquests darrers quinze anys Grupo Paleolab® ha participat en prop d'una trentena de projectes de recuperació de la memòria històrica i ha pogut exhumar vora dos centenars de víctimes i desapareguts, molts dels quals ha estat identificats.

L'exposició «Exhumant el silenci. Memòria, Ciència, Identitat» està concebuda com a una ferramenta didàctica que té com a finalitat la difusió de la tasca tècnico-científica desenvolupada mitjançant fotografies i audiovisuals dels treballs de camp i de laboratori, així com d'una visió diacrònica de les tècniques forenses d'identificació. A partir de tres eixos temàtics (Memòria, Ciència i Identitat), pretenem fer un cop d'ull a la problemàtica dels desapareguts, a la importància de la investigació transversal i al valor de la restitució de les restes a les famílies, tot això dins d'un marc legal on la justícia i l'Estat espanyol s'han inhibit, deixant a banda les famílies.

A la fi, «Exhumant el silenci» pretén servir de recolzament a la comunitat educativa amb l'objectiu d'explicar la nostra història recent, i com aquesta s'enllaça amb la present per enfortir els valors democràtics.

Més informació: 963 864 922 o visites.guiades@uv.es.

FENT (IN) VISIBLES ELS TÒXICS

GENER 2019

El **gener de 2019** s'inaugurarà l'exposició "Fent (in)visibles els tòxics" al Palau Cerveró. L'exposició reflexionarà sobre la complexitat dels processos que intervenen en l'establiment de la toxicitat d'una substància. Mostrarà la participació d'agents socials ben diversos (toxicòlegs, epidemiòlegs, especialistes en medicina del treball, indústria, ciutadans, grups ecologistes, etc.) en aquests processos i com s'involucren no només en la visibilització dels tòxics sinó també en la seua invisibilització.

L'exposició vol així reflexionar sobre el caràcter contingent de la percepció de la toxicitat d'una sèrie de productes (metalls pesants, amiant, plaguicides i fums) i com aquesta percepció ha anat canviant en l'espai i el temps. Uns canvis que sovint han dut a perilloses i innecessàries exposicions a tòxics per part d'amplis sectors de la població i especialment d'aquells més vulnerables.

En la preparació d'aquesta exposició està treballant un grup pluridisciplinar que inclou historiadors de la ciència com Antonio Garcia Belmar (UA), José Ramón Bertomeu i Ximo Guillem (IHMC-López Piñero/UVEG) i especialistes en salut pública i seguretat alimentària com Sabrina Llop, Ferran Ballester i Olga Pardo (FISABIO)

Més informació: 963 864 922 o visites.guiades@uv.es

BIOGRAFIES I ESPAIS DE CIÈNCIA

Els estudis sobre la ciència de les últimes dècades han assenyalat la gran importància de l'entorn espacial i el context geogràfic en la producció de sabers. Aquest ha sigut l'objectiu de la secció de la [Veu del País Valencià](#) que s'ha desenvolupat, amb la col·laboració de la [Càtedra de Divulgació de la Ciència \(UV\)](#), durant els anys 2017 i 2018, com a continuació de la secció anterior "Biografies científiques". Els protagonistes han sigut: els observatoris, hospitals, gotes de llet, universitats, manicomis, ateneus, jardins, tribunals, museus, aules, presons, leproseries, fàbriques, sanatoris, acadèmies, societats científiques i laboratoris de tot tipus, així com altres espais relacionats amb la ciència, la tecnologia i la medicina. Els articles publicats fins avui són:

- [Concepción Aleixandre Ballester, metgessa i educadora](#) per Joan Lloret (IHMC López Piñero).
- [Antonio Lecha Marzo i els orígens de la policia científica](#) per José Ramón Bertomeu (IHMC López Piñero)
- [De l'Hort dels Simples al Jardí Botànic](#) per José Pardo-Tomás (Institució Milà i Fontanals, Barcelona) Consejo Superior de Investigaciones Científicas.
- [Els espais de la ciència](#) per José Ramón Bertomeu (IHMC López Piñero)
- [Els espais de la bogeria](#) per Enric Novella (IHMC López Piñero)
- [L'estació de patologia vegetal](#) de Burjassot per Ximo Guillem (IHMC López Piñero)
- [L'Hospital-Escola de la Creu Roja de València durant la Guerra Civil](#) per Xavier Garcia Ferrandis (Universitat Catòlica de València Sant Vicent Màrtir) i Àlvar Martínez Vidal (IHMC López Piñero)
- [La Reial Acadèmia de Medicina i Ciències afins de la Comunitat Valenciana](#) per Maria José Bágüena Cervellera (IHMC López Piñero)
- [Reial Societat Econòmica d'Amics del País de València](#) per Nicolás Bas Martín (Universitat de València)
- [La fundació de l'Estudi General de València](#) per Carmel Ferragud (IHMC López Piñero) i Marialuz López Terrada (Ingenio, CSIC-UPV)
- [La gota de llet](#) per Rosa Ballester (Universitat Miguel Hernández, Elx)

Tots els treballs de biografies i espais de ciència poden consultar-se en línia: [Diari la Veu](#) i en la pàgina de l'[IHMC](#).

CICLES DE CINEMA

L'IHMC col·labora amb [l'Aula de Cinema de la Universitat de València](#) i el Vicerectorat de Cultura amb la programació de cicles de diferent temàtica.

Les projeccions es fan en llengua original (amb subtítols), generalment amb una introducció des d'un punt de vista cinematogràfic i científic, i finalitzen amb un col·loqui general. Tenen lloc a la sala de conferències del Palau de Cerveró, dijous a les 18:00 h., amb entrada lliure (aforament màxim de 60 persones). Durant els cicles de cinema de la passada edició varen tenir una vegada més l'aforament pràcticament complet, amb una estimació aproximada de visitants de prop de 1700 persones.

Estem a hores d'ara tancant els darrers detalls dels cicles, dels que donem només esmentem el primer com exemple. Està programat per al mes d'octubre i està connectat amb l'exposició "Exhumant el silenci" i tractarà el tema de la violència desenvolupada per les dictadures.

Octubre 2018

El cicle de cinema "**Dictadures i tortura**" (dijous a les 18 hores) va associat a l'exposició "EXHUMANT EL SILENCI. MEMÒRIA, CIÈNCIA, IDENTITAT" que tindrà lloc del 13 de setembre de 2018 fins a l' 11 de gener de 2019 a la sala de exposicions temporals del Palau de Cerveró. La llista provisional d'obres és la següent.

4 d'octubre "La Batalla de Argel"

Títol original: "La battaglia di Algeri" any 1966, duració 120 min. Itàlia. Direcció Gillo Pontecorvo.

Sinopsi: Relat sobre els orígens, el desenvolupament i la fi de l'enfrontament entre el Front d'Alliberament Nacional (FLN) d'Algèria i les autoritats colonials franceses. El protagonista, Ali La Pointe, és un dels més destacats activistes de la Casbah d'Árgel.

11 d'octubre "Wacolda"

Títol original: "El médico alemán " any 2013, duració 89 min. Argentina. Direcció Lucía Puenzo.

Sinopsi: En l'estiu de 1960, en la desolada regió de la Patagonia, un metge alemany coneix a una família argentina i s'uneix a ells per a seguir la ruta del desert en caravana. La família fa renàixer en ell totes les seues obsessions per la puresa i la perfecció. Especialment Lilith, una xiqueta quasi adolescent amb un cos massa xicotet per a la seua edat. La fascinació és mútua; en ple despertar sexual, Lilith sent una inquietant atracció pel foraster. Sense conèixer la vertadera identitat de l'alemany, en arribar a Bariloche, Enzo i Eva ho accepten com a primer hoste del seu hostel, a la vora del llac Nahuel Huapi. Encara que l'estrany personatge desperta en els amfitrions cert recel, a poc a poc es veuran seduïts pels seus modals, la seua distinció, la seua saber científic i els seus diners

18 d'octubre "Salvador (Puig Antich)"

Títol original: "Salvador (Puig Antich)" any 2006, duració 134 min. Espanya. Direcció Manuel Hueriga.

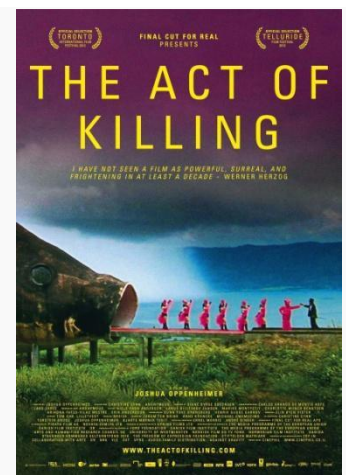
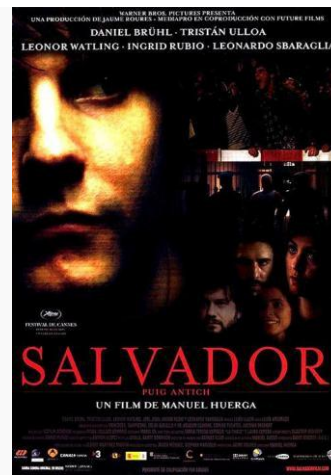
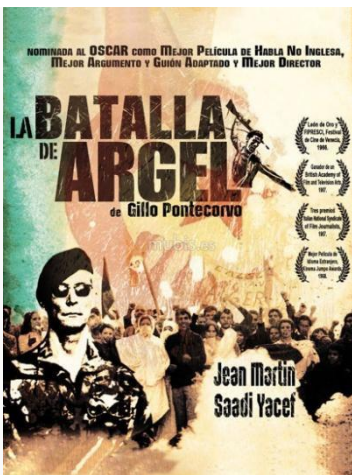
Sinopsi: El 2 de març de 1974, el jove anarquista Salvador Antich, militant del Moviment Ibèric d'Alliberament, es va convertir en l'últim pres polític executat a Espanya mitjançant "garrot vil". Aquesta és la seua història i la dels intents desesperats de la seua família, companys i advocats per evitar la seua execució

25 d'octubre "The Act of Killing"

Títol original: "The Act of killing" any 2012, duració 117 min. Dinamarca. Direcció Joshua Oppenheimer, Christine Cynn

Sinopsi: Després del colp d'estat militar de 1965, el general Suharto va ocupar el poder a Indonèsia. A continuació va arribar el genocidi: milers de comunistes, reals o presumptes, van ser assassinats pels esquadrons de la mort indonesis. Unes dècades després, se'ls demana a dues dels més sanguinaris mercenaris de l'època -ells es feien cridar "gàngsters"-, Anwar Congo i Herman Koto, que participen en una pel·lícula en la qual recreen els horribles crims -tortures, violacions i assassinats en massa que tranquil·lament confessen haver comès en el passat.

Lloc: Saló d'actes de l'Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència López Piñero.
Palau de Cerveró, València.

Està previst projectar també el documental "**miAQUÍ!s**" complementant l'exposició EXHUMANT EL SILENCI: <https://www.youtube.com/watch?v=AVogn6iMROc>

Una coproducció de Underbox y Cremant Muses amb la participació del Grup Paleolab, direcció, muntatge, disseny de producció - Lican Esteve. Duració 85 min.

Sinopsi: Set fosses, sis històries, múltiples vides. "miAQUÍ!s" és una pel·lícula documental on la ciència forense i les etapes que configuren la seua metodologia ens serveixen de vehicle per a compartir les experiències i sentiments de familiars de desapareguts durant la dictadura franquista i descobrir una part poc coneguda de la història d'Espanya. A través de "miAQUÍ!s" es revelen de forma indirecta històries aparentment locals, però que les seues característiques són comunes a tota la geografia espanyola, donada la globalitat del conflicte, i fins i tot a tots els períodes de repressió de postguerra.

ENSENYAMENT I DIVULGACIÓ DE LES CIÈNCIES

L'IHMC ofereix nombrosos recursos per a tots els nivells de formació dins de l'ensenyament de les ciències, tant de primària i secundària, com universitari o de formació del professorat. Els recursos de la biblioteca són habitualment emprats per part del professorat interessat a fer servir la història dins de l'ensenyament de les ciències. Les exposicions disposen habitualment de guies educatives a l'abast del professorat que vol visitar-les amb els seus estudiants. També acull a professorat convidat que vol fer recerca educativa amb les fonts d'aquesta institució. Els professors de l'IHMC imparteixen cursos de formació d'història de la ciència dins dels màsters de formació del professorat.

Dins d'aquesta línia, han estat organitzades dues jornades matinals de formació destinada al professorat. La primera sessió fou el mes d'abril de 2016 amb el tema: **"Ciència, història i gènere"** (amb Capitolina Díaz, UV). La segona ha estat organitzada el mes de novembre de 2016 amb el CEFIRE, l'institut Lluís Vives de València i el tema central ha estat: **"Els instruments científics"** (amb Alfons Zarzoso, Museu d'Història de la Medicina de Catalunya, i Josep Simon, Universidad del Rosario). La tercera matinal va ser realitzada al mes de maig de 2017 al voltant del tema **"La ciència en acció" (amb la participació d'Eduard Aibard, UOC)**. L'objectiu principal fou promoure la discussió respecte als mites del mètode de la ciència a partir dels estudis d'història i sociologia de la ciència. Va participar-hi Eduard Aibard (UOC), amb una excel·lent introducció a l'àmbit interdisciplinari del estudis socials de la ciència i tecnologia (Science & Technology Studies o STS).

La darrera matinal d'història de la ciència tingué lloc els dies 17 i 18 de novembre de 2018 sobre el tema: **"Medicines alternatives i complementàries: les controvèrsies científiques en les aules"** en què participaran Enrique Perdiguero (catedràtic d'Història de la Ciència, Universitat d'Alacant) i Juan José Ruiz (CEFIRE, València) al Palau de Cerveró. Les sessions disposen d'un dossier de materials i una llista de recomanacions bibliogràfiques per a continuar estudiant el tema. L'objectiu final és la creació d'un grup de treball, amb objectius de més llarga durada, que està configurant-se com "Seminari Història de la Ciència" del <http://cefire.edu.gva.es/>

Les persones interessades en qualsevol d'aquestes activitats relacionades amb la història i l'ensenyament de les ciències poden connectar amb la direcció del centre: bertomeu@uv.es. L'IHMC organitza cursos d'història i divulgació de la ciència dirigits a les persones majors amb col·laboració amb la [Nau Gran](#). També s'organitzen itineraris científics per la ciutat de València. L'IHMC està obert a qualsevol altra forma de col·laboració amb professorat dels diversos nivells educatius dins de les línies assenyalades.

MOOC HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA

El curs 2016-2017, la Universitat de València va llançar un programa pilot per a produir cursos de vídeo en format obert i dirigit a un públic ampli. El contingut està disponible en diverses plataformes incloent MIRIADAX: <https://miriadax.net/home>.

L'IHMC ha participat amb un curs de 10 mòduls dedicat a una introducció general a la història de la ciència, la tecnologia i la medicina. Cada mòdul consta de 5 píndoles d'uns 5 minuts. Per afrontar aquest repte, s'ha adoptat una estructura cronològica senzilla que se superposa a una organització temàtica. D'aquesta manera, cada mòdul aborda un període històric des d'un grup d'espais, biografies i objectes que permeten destacar certes característiques particulars. S'ha optat per una presentació nova, d'acord amb les noves tendències historiogràfiques. Abandonant la vella història dels descobriments i els grans genis, s'ha elaborat un recorregut per les maneres de conèixer i fer en la història que permet endinsar-se en les pràctiques socials i culturals, associades amb la ciència, la medicina i la tecnologia.

S'aborden així, personatges, objectes i espais poc habituals en els relats tradicionals, però, molt significatius per a estudiar aspectes de la ciència, la tecnologia i la medicina. En l'elaboració del curs, a més, del taller d'audiovisuals de la UV, han participat: [Carmel Ferragud](#) (IHMC), [José Pardo Tomás](#) (Milà i Fontanals, CSIC, Barcelona), [Antonio García Belmar](#) (Universitat d'Alacant), [José Ramón Bertomeu](#) (IHMC), [María José Báguena](#) (IHMC), [Ximo Guillem](#) (IHMC), [Josep L. Barona](#) (IHMC), [Pedro Ruiz Castell](#) (IHMC). Una primera versió del curs està disponible en [youtube](#):

<https://goo.gl/1LhPq1>

The image shows a video player interface for a MOOC. The video title is "Historia de la Ciencia" and the subtitle is "Introducción general". The speaker is José Ramón Bertomeu Sánchez. The video player interface includes a progress bar, volume control, and a list of video chapters on the right side.

Logo: UNIVERSITAT ID VALÈNCIA

Logo: CFQ "Manuel Sanchis Guzmán"

Logo: M O O C

Logo: SFPIE "Servei de Formació Permanent i Innovació Educativa"

Logo: VLC/CAMPUS "CENTRE DE RECERCA I INNOVACIÓ EDUCATIVA"

Historia de la Ciencia

Introducción general

JOSÉ RAMÓN BERTOMEU SÁNCHEZ

UNIVERSITAT ID VALÈNCIA Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència López Piñero

Jose Ramón Bertomeu Sánchez

Instituto de Historia de la Medicina i de la Ciència López Piñero

0:13 / 6:22

1.1. Orígenes. De la oscuridad a la luz: una falsa metáfora.

1.2. Orígenes. La ciencia en templos y ágoras.

1.3. Orígenes. Galeno y su legado.

1.4. Orígenes. Las enciclopedias: Aristóteles y Plinio.

1.5. Orígenes. Los antiguos y las matemáticas.

PROFESSORS CONVIDATS I ESTUDIANTS RESIDENTS

L'IHMC ofereix la possibilitat de realitzar estades temporals a persones de la comunitat acadèmica (professorat i estudiants) que vullga desenvolupar recerca dins del terreny de la història de la ciència, de la medicina i de la tecnologia, o col·laborar amb els nostres programes de divulgació de la ciència, patrimoni científic i museologia. Aquest programa ofereix la possibilitat de disposar d'un espai temporal a la seu de l'IHMC (Palau Cerveró), amb els recursos informàtics del centre i l'accés a tots els recursos d'investigació del centre, així com la col·laboració, si escau, a les activitats de recerca i divulgació que puguem definir segons el cas particular.

Les persones interessades a fer una estada temporal a l'IHMC han d'enviar una proposta amb el seu CV en què s'indique les dates de la seua estada i el programa de treball que desenvoluparien. Els estudiants de màster i doctorat han d'afegir-hi les dades de la persona membre de l'IHMC que tutoritzarà la seua recerca i estada al centre. Les sol·licituds han d'enviar-se almenys un mes abans de l'inici de l'estada, durant qualsevol moment de l'any, i adreçades al director de l'IHMC: José Ramón Bertomeu (bertomeu@uv.es). El claustre de l'Institut resoldrà periòdicament aquestes sol·licituds. Aquestes estades poden compaginar-se amb qualsevol tipus de beques i ajudes. Al llarg dels anys 2017 i 2018 el professorat visitant i estudiants residents són:

Maria I. Porras	Professora visitant (UCLM)
Àlvar Martínez	Professor visitant
Joan Lloret	Professor visitant
M. del Mar Cuenca	PDI associada Història Ciència i Documentació
Rafaela Domínguez	PDI associada Història Ciència i Documentació
Tayra Lanuza	Doctora en Història de la Ciència
Javier Balaguer	Estudiant Màster H ^a de la Ciència i Comunicació científica
María Tormo	Estudiant resident doctoral
Luis Moreno	Investigador fund. Juanelo Turriano
Ma Ángeles Erazo	Investigadora resident

MÀSTER I DOCTORAT

L'IHMC organitza programes de màster i doctorat relacionats amb la història i la comunicació de la ciència, dins del qual participen tres universitats: la Universitat de València, la Universitat Miguel Hernández d'Elx i la Universitat d'Alacant. Són programes semipresencials que fan servir tots els recursos de les noves tecnologies de la comunicació, i atrauen estudiants de diferents punts del món. Al juny de 2018, els estudiants de l'última edició de màster van presentar de manera brillant els seus treball finals de màster. El nou curs de màster començarà l'1 d'octubre de 2018. El doctorat organitza també sessions de presentació de la recerca en marxa la primera setmana de setembre. Totes aquestes activitats, a més de les característiques pròpies dels programes, són descrites de forma actualitzada en la pàgina <http://www.historia-ciencia-comunicacion.org/>

Acceso:
La preinscripción y el acceso al programa pueden realizarse mediante los servicios de postgrado de cualquiera de las tres universidades participantes. Existen varias fases de preinscripción entre abril y septiembre de 2017. Pueden consultarse más detalles sobre los plazos y la preinscripción en:
<http://www.historia-ciencia-comunicacion.org/joomla/index.php/master/acceso>

Información:
Toda la información sobre contenidos, profesorado, metodologías docentes, recursos de aprendizaje, calendario de actividades y acceso está disponible en la página web oficial del programa de máster:
<http://historia-ciencia-comunicacion.org/>

Síguenos @MasterHCCC

Otras consultas:
Para cualquier duda o consulta adicional, puedes ponerte en contacto con el director del programa y coordinador de la Universidad de Alicante, Antonio García Belmar (belmar@ua.es) o los coordinadores en la Universidad de Valencia, Ximo Guillem (Ximo.Guillem@uv.es) y de la Universidad Miguel Hernández de Elche, Ramón Castejón Bolea (rcastejonb@umh.es)

MASTER INTERUNIVERSITARIO SEMIPRESENCIAL A DISTANCIA
HISTORIA DE LA CIENCIA & COMUNICACIÓN CIENTÍFICA

Universitat d'Alacant **UNIVERSITAT DE VALÈNCIA** **UNIVERSITAT MIGUEL HERNÁNDEZ**

Els coordinadors del màster són els professors Antonio García Belmar (UA) (belmar@ua.es), Ramón Castejón Bolea (UMH) (rcastejonb@umh.es) i Ximo Guillem Llobat (UV-IHMC) (Ximo.Guillem@uv.es). La coordinadora del programa de doctorat és la professora María José Báguena (UV-IHMC) (m.jose.baguena@uv.es).

El màster i doctorat són programes semipresencials que fan servir tots els recursos de les noves tecnologies de la comunicació. Participen professors de tres universitats: la Universitat de València, la Universitat Miguel Hernández d'Elx i la Universitat d'Alacant

BEQUES

La resolució d'aquestes beques es va aprovar en el claustre celebrat el passat 17 de maig. Anualment, aquestes beques poden demanar-les les persones que cursen estudis predoctorals, i també doctors i doctores dels primers anys postdoctorals, i molt particularment, les persones que estudien màster i les del doctorat del programa interuniversitari (UV-UA-UMH) en el que participa l'Institut López Piñero.

Les beques López Piñero del curs 2017-2018 es van concedir a dues estudiants del màster d'Història de la Ciència i Comunicació científica. Els estudiants que han guanyat les beques han sigut: Mabel Fuentes Daràs i Silvia Pérez Criado. L'IHMC tornarà a convocar noves beques per aquest any per altres activitats d'història de la ciència, la medicina i la tecnologia. Més informació: bertomeu@uv.es

Agraïments: Els membres de l'IHMC volem agrair la col·laboració de totes les persones participants a les nostres activitats al llarg d'aquest darrers mesos, en primer lloc, a les persones que han participat i organitzat les conferències i també al públic (tant presencial com telemàtic) que ha permès debats intensos i variats. També volem agrair la gran quantitat de persones que fan possible les altres activitats del centre: les exposicions, la biblioteca, el cicle de cinema i la gestió del nostre patrimoni, particularment, als nostres voluntaris i estudiants residents, que fan possible cada dia aquestes activitats.

Programa Interuniversitario de Máster y Doctorado

Historia y Comunicación de la Ciencia

DIFUSIÓ I COMUNICACIÓ

L'Institut d'Història de la Medicina i de la Ciència col·labora amb Ràdio Klara amb el programa "La Luna Sale a Tiempo". Es poden escoltar reportatges i entrevistes fetes als participants de conferències, seminaris i altres actes realitzats a l'IHMC. A més, l'IHMC també va col·laborar amb *La Veu del País Valencià* amb la sèrie de biografies de científics valencians ja descrita: <http://opinions.laveupv.com/cientifics-valencians-en-la-historia>.

Les altres activitats de l'IHMC poden ser seguides mitjançant les pàgines següents:

- Nova pàgina web: <http://www.uv.es/ihmc> (El nou institut interuniversitari ha creat una nova pàgina web a hores d'ara en construcció)
- Facebook: <https://goo.gl/PKghuU>
- Twitter: <https://twitter.com/PalaudeCervero>
- Video: <https://goo.gl/ZgCsPB>
- Llista de difusió: difusio_ihmc@lles.uv.es

IHMC²

BUTLETÍ DE NOTÍCIES DE L'INSTITUT D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA I DE LA CIÈNCIA LÓPEZ PIÑERO

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

